

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَ لَا
 أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً وَ أُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ (10)
 كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
 فَآخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَ اللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ (11)
 قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَ تُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَ
 بُئْسَ الْمِهَادُ (12) قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا
 فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ أُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ
 مِثْلَهُمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَ اللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ (13) زِينِ لِلنَّاسِ
 حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَ الْبَنِينَ وَ الْقَنَاطِيرِ
 الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ الْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَ
 الْأَنْعَامِ وَ الْحَرِثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ اللَّهُ

عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ (14) قُلْ أَ أَنْبِئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ
ذَلِكَمُ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَ
رِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ (15) الَّذِينَ
يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ قِنَا عَذَابَ
النَّارِ (16) الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَ
الْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ (17) شَهِدَ اللَّهُ
أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا
بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (18) إِنَّ
الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَ مَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَ
مَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (19)

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ
وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَسْلَمْتُمْ فَإِنْ
أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ (20)

Those who reject faith,— neither their possessions nor their (numerous) progeny will avail them aught against Allah: they are themselves but fuel for the fire. (Their plight will be) no better than that of the people of Pharaoh, and their predecessors: They denied our signs, and Allah called them to account for their sins. For Allah is strict in punishment. Say to those who reject faith: "Soon will ye be vanquished and gathered together to hell,— an evil bed indeed (to lie on)! "There has already been for you a sign in the two armies that met (in combat): one was fighting in the cause of Allah, the other resisting Allah; these saw with their own eyes twice their number. But Allah doth support with His aid whom He pleaseth. In this is a warning for such as have eyes to see." Fair in the eyes of men is the love of things they covet: women and sons; heaped-up hoards of gold and silver; horses branded (for blood and excellence); and (wealth of) cattle and well-tilled land. Such are the possessions of this world's life; but in nearness to Allah is the best of the goals (to return to). Say: Shall I give you glad tidings of things far better than those? For the righteous are gardens in nearness to their Lord, with rivers flowing beneath; therein is their eternal home; with companions

pure (and holy); and the good pleasure of Allah. For in Allah's sight are (all) His servants,— (namely), those who say: "Our Lord! We have indeed believed: forgive us, then, our sins, and save us from the agony of the fire;"— Those who show patience, firmness and self-control; who are true (in word and deed); who worship devoutly; who spend (in the way of Allah); and who pray for forgiveness in the early hours of the morning. There is no god but He: that is the witness of Allah, His angels, and those endued with knowledge, standing firm on justice. There is no god but He, the exalted in power, the wise. The religion before Allah is Islam (submission to His will): Nor did the people of the book dissent therefrom except through envy of each other, after knowledge had come to them. But if any deny the signs of Allah, Allah is swift in calling to account. So if they dispute with thee, say: "I have submitted my whole self to Allah and so have those who follow me." And say to the people of the book and to those who are unlearned: "Do ye (also) submit yourselves?" If they do, they are in right guidance, but if they turn back, thy duty is to convey the message; and in Allah's sight are (all) His servants.

جن لوگوں نے کفر کا رویہ اختیار کیا ہے، انھیں اللہ کے مقابلے میں نہ ان کا

مال کچھ کام دے گا، نہ اولاد—وہ دوزخ کا ایندھن بن کر رہیں گے—ان کا

انجام ویسا ہی ہوگا، جیسا فرعون کے ساتھیوں اور ان سے پہلے کے نافرمانوں کا

ہو چکا ہے کہ انہوں نے آیات الہی کو جھٹلایا، نتیجہ یہ ہوا کہ اللہ نے ان کے

گناہوں پر انھیں پکڑ لیا اور حق یہ ہے کہ اللہ سخت سزا دینے والا ہے۔ پس

اے نبی، جن لوگوں نے تمہاری دعوت کو قبول کرنے سے انکار کر دیا ہے،
ان سے کہہ دو کہ قریب ہے وہ وقت، جب تم مغلوب ہو جاؤ گے اور جہنم کی
طرف ہانکے جاؤ گے اور جہنم بڑا ہی برا ٹھکانا ہے۔ تمہارے لئے ان دو
گروہوں میں ایک نشان عبرت تھا، جو (بدر میں) ایک دوسرے سے
نبرد آزما ہوئے۔ ایک گروہ اللہ کی راہ میں لڑ رہا تھا اور دوسرا گروہ کافر تھا۔
دیکھنے والے پچشم سردیکھ رہے تھے کہ کافر گروہ مومن گروہ سے دوچند ہے
— مگر (نتیجے نے ثابت کر دیا کہ) اللہ اپنی فتح اور نصرت سے جس کو چاہتا ہے،
مدد دیتا ہے۔ دیدہ بینار کھنے والوں کے لئے اس میں بڑا سبق پوشیدہ ہے۔
لوگوں کے لئے مرغوبات نفس — عورتیں، اولاد، سونے چاندی کے ڈھیر،
چیدہ گھوڑے، مویشی اور زرعی زمینیں بڑی خوش آئیند بنادی گئی ہیں، مگر یہ
سب دنیا کی چند روزہ زندگی کے سامان ہیں — حقیقت میں جو بہتر ٹھکانا ہے، وہ
تو اللہ کے پاس ہے۔ کہو: میں تمہیں بتاؤں کہ ان سے زیادہ اچھی چیز کیا ہے؟
جو لوگ تقویٰ کی روش اختیار کریں، ان کے لئے ان کے رب کے پاس باغ

ہیں، جن کے نیچے نہریں بہتی ہوں گی، وہاں انھیں ہمیشگی کی زندگی حاصل ہوگی، پاکیزہ بیویاں ان کی رفیق ہوں گی اور اللہ کی رضا سے وہ سرفراز ہوں گے۔ اللہ اپنے بندوں کے رویے پر گہری نظر رکھتا ہے۔ یہ وہ لوگ ہیں، جو کہتے ہیں کہ: "مالک، ہم ایمان لائے، ہماری خطاؤں سے درگزر فرما اور ہمیں آتش دوزخ سے بچالے"۔ یہ لوگ صبر کرنے والے ہیں، راست باز ہیں، فرمانبردار اور فیاض ہیں اور رات کی آخری گھڑیوں میں اللہ سے مغفرت کی دعائیں مانگا کرتے ہیں۔ اللہ نے خود اس بات کی شہادت دی ہے کہ: "اس کے سوا کوئی خدا نہیں ہے اور فرشتے اور سب اہل علم بھی راستی اور انصاف کے ساتھ اس پر گواہ ہیں کہ اس زبردست حکیم کے سوا فی الواقع کوئی خدا نہیں ہے۔" اللہ کے نزدیک دین صرف اسلام ہے۔ اس دین سے ہٹ کر جو مختلف طریقے سے ان لوگوں نے اختیار کیے جنھیں کتاب دی گئی تھی، ان کے اس طرز عمل کی کوئی وجہ اس کے سوانہ تھی کہ انہوں نے علم آجانے کے بعد آپس میں ایک دوسرے پر زیادتی کرنے کے لئے ایسا کیا اور جو کوئی

اللہ کے احکام و ہدایات کی اطاعت سے انکار کر دے، اللہ کو اس سے حساب لیتے کچھ دیر نہیں لگتی۔ اب اگر اے نبی، یہ لوگ تم سے جھگڑا کریں، تو ان سے کہو: "میں نے اور میرے پیروں نے تو اللہ کے آگے سر تسلیم خم کر دیا ہے۔" پھر اہل کتاب اور غیر اہل کتاب دونوں سے پوچھو: "کیا تم نے بھی اس کی اطاعت و بندگی قبول کی؟ اگر کی تو وہ راہ راست پا گئے، اور اگر اس سے منہ موڑا تو تم پر صرف پیغام پہنچا دینے کی ذمہ داری تھی آگے اللہ خود اپنے بندوں کے معاملات دیکھنے والا ہے۔"

जिन लोगों ने कुफ़्र का रवैया इखतियार किया है, उन्हें अल्लाह के मुकाबले में न उनका माल कुछ काम देगा, न औलाद | वे दोज़ख का ईधन बनकर रहेंगे | उनका अंजाम वैसा ही होगा, जैसा फिरऔन के साथियों और उनसे पहले के नाफरमानों का हो चुका है कि उन्होंने आयते-इलाही को झुठलाया, नतीजा यह हुआ कि अल्लाह ने उनके गुनाहों पर उन्हें पकड़ लिया और हक़ यह है कि अल्लाह सख्त सज़ा देनेवाला है | पास ऐ नबी, जिन लोगों ने तुम्हारी दावत को कबूल करने से इनकार कर दिया है, उनसे कह दो कि करीब है वह वक्क़त जब तुम मग़लुब हो जाओगे और जहन्नम की तरफ़ हाँके जाओगे, और जहन्नम बड़ा ही बुरा ठिकाना है | तुम्हारे लिए उन दो ग़रोहों में एक निशाने-इबरत था जो (बद्र में) एक दूसरे से नबर्दआज़मा हुए | एक

गरोह अल्लाह की राह में लड़ रहा था और दूसरा गरोह काफ़िर था । देखनेवाले बचशम-सर देख रहे थे कि काफ़िर गरोह मोनिन गिरोह से दो चन्द है । मगर (नतीजे ने साबित कर दिया कि) अल्लाह अपनी फ़तह व नुसरत से जिसको चाहता है, मदद देता है । दीदए-बीना रखनेवाले के लिए इसमें बड़ा सबक पोशीदा है । लोगों के लिए मारगूबाते-नफूस--- औरतें, औलाद, सोने-चाँदी के ढेर, चीदा घोड़े, मवेशी और जारई ज़मीने --- बड़ी खुशआइन्द बना दी गई हैं, मगर ये सब दुनिया की चन्द रोज़ा ज़िन्दगी के सामान हैं। हकीकत में जो बेहतर ठिकाना है वह तो अल्लाह के पास है । कहो : मैं तुम्हें बताऊँ कि इनसे ज़्यादा अच्छी चीज़ क्या है? जो लोग तकवा की रविश इखतियार करें, उनके लिए उनके रब के पास बाग़ हैं, जिनके नीचे नहरें बहती होंगी, वहाँ उन्हें हमेशगी की ज़िन्दगी हासिल होगी, पाकीज़ा बीवियाँ उनकी रफ़ीक होंगी और अल्लाह की रिज़ा से वे सरफ़राज़ होंगे । अल्लाह अपने बन्दों के रवैये पर गहरी नज़र रखता है । ये वे लोग हैं जो कहते हैं कि “मालिक, हम ईमान लाए, हमारी खताओं से दरगुज़र फरमा और हमें आतिशे-दोज़ख से बचा ले ।” ये लोग सब्र करनेवाले हैं, रास्तबाज़ हैं, फारमाँबरदार और फ़य्याज़ हैं और रात की आखिरी घड़ियों में अल्लाह से मगफ़िरत की दुआएँ माँगा करते हैं । अल्लाह ने खुद इस बात की शहादत दी है कि उसके सिवा कोई खुदा नहीं है और फ़रिश्ते और सब अहले-इल्म भी रास्ते और इनसाफ़ के साथ इसपर गवाह हैं कि उस ज़बरदस्त हकीम के सिवा फिल-वाक़े कोई खुदा नहीं है । अल्लाह के नज़दीक दीन सिर्फ़ इस्लाम है । इस दीन से हटकर जो मुख्तलिफ़तरीके उन लोगों ने इखतियार किए जिन्हें किताब दी गई

थी, उनके इस तर्ज-अमल की कोई वजह इसके सिवा न थी कि उन्होंने इल्म आ जाने के बाद आपस में एक-दूसरे पर ज़्यादाती करने के लिए ऐसा किया और जो कोई अल्लाह के अहकाम व हिदायत की इताअत से इनकार कर दे, अल्लाह को उससे हिसाब लेते कुछ देर नहीं लगती | अब अगर ऐ नबी, ये लोग तुमसे झगड़ा करें तो उनसे कहो, “मैंने और मेरे पैरौओं ने तो अल्लाह के आगे सरे-तसलीम खम कर दिया हैं |” फिर अहले-किताब और गैर-अहले-किताब दोनों से पूछो, “क्या तुम ने भी उसकी इताअत व बन्दगी कबूल की?” अगर की तो वे रहे-रास्त पा गए, और अगर उससे मुँह मोड़ा तो तुमपर सिर्फ पैगाम पहुँचा देने की ज़िम्मेदारी थी | आगे अल्लाह खुद अपने बन्दों के मामलात देखनेवाला है |